

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

V. De Privilegio Exemptionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

ARTICULUS V.

De Privilegio Exemptionis.

SUMMARIUM.

62. Exemptionis definitio.
63. Eius divisio in Personalem, Realem & Mixtam.
64. Iudices exemptorum sunt proprius eorum Prælatus.
65. Papa, ipsiusque à latere Legatus.
66. Regulares ab Episcopi Diocesana communi:
67. A Jurisdictionali ejus Lege speciali Jure eximuntur:
68. Scilicet Privilegiò Apostolicò,
69. Concessione Episcopali,
70. Sententia pro ipsis lata transitu in rem judicatam,
71. Vel quadragenarià cum titulo, aut immemoriali prescriptione.
72. Exempta Ecclesià vel Monasteriò, e jus etiam Clerici vel Religiosi:
73. Non hoc ipso etiam populus,
74. Capella unita, & istarum presbyteri sunt exempti.
75. Exemptus ratione solius loci quoad delicta in:
76. Non etiam quoad extra eum commissa est exemptus.
77. Exemptio, que non est notoria, probanda est,
78. Exhibitò privilegii Apostolici renore,
79. Aliàve scripturà authenticà prodactà,
80. Vel probatà possessione, requisitá ad prescriptionem.
81. Lite super ea pendente, potior est conditio possessoris.

82. Iudex causa Exemptionis non est Episcopus:
83. Sed solus Papa.
84. Exemptionis privilegio renuntiare nemo potest.

Exemptio est Liberatio à jurisdictione Ordinarii, sive Privilegium, quò persona vel locus ab Episcopi vel alterius superioris, Ordinariam jurisdictionem habentis, potestate subtrahitur, & immediatè subjicitur Papæ, Cochier de Jurisd. Ord. in Exempt. p. 9. l. 1. n. 3.

Est ea triplex, Personalis, quæ competit personæ, eamque sequitur, quocunque veniat; ut ejus quasi ossibus adherere censetur ac dicatur, Reg. Privilegium 7. de R. J. in 6. Francus in c. 1. §. In eos, in 6. n. 2. Localis, quæ locus v.g. Ecclesia, Capella, Monasterium vel territorium ab Ordinarii jurisdictione liberatur, c. Cum capella 16. ut, licet in ejus diocesi vel territorio existat, de ejus tamen diocesi vel territorio non esse dicatur, & loco extra ea sito æquiparetur, Glossa in Clemens. 1. V. Primò annò, de Excess. Prælat. & Barbosa in c. Cum Episcopus 7. de Offic. Ordin. in 6. n. 8. Mixta ex Personali & Locali est, quæ personæ & loca, eorumque res ab Ordinarii potestate eximuntur, Donatus Tom. 1. Prax. Regul. p. 2. tract. 13. q. 1. n. 4. ut Episcopi aliisque Ordinarii neque in locum, neque in eus Prælatum vel Clericos aut Religiosos jurisdictionem suam, visitando, ad Synodum vocando, citando ad judicium, censuras Ecclesiasticas aliásque sententias ac poenas ferendo, valeant exercere: & sicut in loco extra diocesim sito, sic etiam in illo pro exercenda jurisdictione contentiosa in alios tribunal constituere sine proprii Prælati licentiâ non possint, c. Cum Episcopus cit. nisi à propria sua diocesi & huic sub-

huic subiectis locis impiorum proterviâ violententer essent expulsi, *Clement. Unica, de Foro compet. ubi Barbofa n. 1. & 2.*

64. Conveniendi itaque Clerici & Religiosi exempti ratione delictorum &c. sunt apud proprium suam Ecclesiam, Monasterii, Collegii vel Ordinis Prælaturam, sive Abbatem, Præpositum, Priorem Conventualem, vel alium ejusmodi superiorem, localem, provincialem aut generalem, qui in eos obtinent jurisdictionem quasi-Episcopalem; ut in eos omnia, quæ in subditos suos diocesanos Episcopi, possunt, *Glossa in Clement. 1. V. Proprii, de Reb. Eccles. alien. Cochier. p. 1. cit. q. 17. n. 25. & Barbofa de Offic.*

65. *Episc. alleg. 105. n. 3.* vel apud Papam aut ejus à latere Legatum, cui jurisdictionem in personas & loca exempta competere, patet ex *c. 1. de V. S. in 6. & c. Si Abbatem 36. de Elect. in 6.* Unde Papa, eximendô aliquem à jurisdictione cujuscunque Ordinarii, eum à potestate hujusmodi Legati eximere, non censetur, *cit. Cochier p. 2. q. 2. n. 7. & Barbofa in c. Quod translationem 4. de Offic. Legati n. 10.* Cæteri verò Legati Nati & Missi, quos Nuntios Apostolicos vocamus, in causis exemptorum se intromittere non possunt: nisi, ut aliquando Legati cum potestate Legati à latere Missi, muniti sint mandato seu commissione speciali; *Glossa in c. Si Abbatem cit. V. Commissum & Donatus Tract. cit. q. 9. n. 2. Unde*

66. Dubium oritur primò de Jure, quò exemptio est introducta. Et humanò quidem introductam, satis est exploratum. An autem communi, controversia quædam est. Quam meò judicîo planam reddet celebris distinctio inter duas Episcopi Leges, Diocesanam & Jurisdictionalem; quarum priori Religiosos eorumque Monasteria & Conventus ex Ju-

ris communis dispositione non affici, patet ex *can. Inter cætera 8. V. Ne ergo, 10. q. 3. can. Cum pro utilitate 34. V. La verò, 16. q. 1. §. Canonica post can. fin. 10. q. 2.*

A Lege autem Jurisdictionis exemptio eis competere capit Jure speciali: imprimis quidem, ac præcipuè privilegii summorum Pontificum, plurimorum Ordinum Monasteria & Religiosos, imò Religiones integras Episcoporum jurisdictioni subtrahentium, & immediatè subjicientium Apostolica: cujusmodi privilegia non pauca cum tempore inserta sunt Corpori Juris communis, *c. Nimis 15. & 16. Clement. 1. de Excess. Prælat. Clement. 2. de Consibus Ec.*

Concessa autem aliquibus sunt ad instantiam Principum & Magnatum, Ecclesias & Monasteria extruentium ac dotantium eâ lege; ut ab Ordinariis essent exempta, *Lomedeus de Exempt. Ecclesiast. cap. 4. à n. 1.* aliis ex mera indulgentia & benignitate summorum Pontificum, ita amplificantium auctoritatem sedis Apostolicæ, cujus interest, multos habere sibi proximè subiectos, *Clement. Pastoralis 2. de Re judicata, & consulentium quieti seu tranquillitati Religionum & Monasteriorum, variis gravaminibus sæpe oppressorum, Tamburin. Tom. 1. de Jure Abbat. disp. 15. q. 3. n. 5. & Donatus Tract. cit. q. 3. n. 4.* Aliam exemptionis introductæ causam reddidit Petrus Blesensis *Lib. 3. Epist. 28.* quòd, cum Episcopi non, ut olim, ex monachis aut canonicis disciplina Regulari diu exultis: sed ferè ex seculari clero assumantur, ad Regularem observantiam debitò modò promovendam minùs idonei cum tempore caperint esse; atque idcirco Regularium Congregationes, Monasteria & personæ eorum jurisdictioni fuerint subtrahæ.

Deinde acquiri exemptio potest concessione

cessione ipsorum Episcoporum, saltem in limine fundationis Ecclesie vel Monasterii, Imola in c. *Cum inter 5. de Consuetud. n. 7.* Felin. in c. *Cum inter 13. de Sent. & re jud. n. 4.* & Cochier cit. q. 3. n. 5. Ratio est; quia Episcopus Ecclesie suae obeisse potest non acquirendo, sive jus ei nondum quaesitum, sed primum quaerendum ac futurum omittendo, eoque cedendo, Glossa in § *Si ergo, post can. fin. V. Meliorem, 6. q. 1. & c. Fraternitatem 2. V. Non debet, de Donat.* in limine autem fundationis superioritas & jurisdictionis in Ecclesiam vel Monasterium nondum plenè acquisita, sed primum quaerenda est ac futura: quam omittendo alienare non censetur, l. *Alienationis 28. pr. V. Qui occasione ff. de V. S.*

An etiam postea, controversia quaedam est inter Glossam in *Summam 25. q. 2.* & Calderinum *Consil. 5. de Reb. Eccles. non alien.* Affirmativam: & Glossam in c. *Constitutus 6. V. A quocunque, de Relig. domib.* Panormit. in c. *Cum olim 14. hanc Rubr. n. 4.* & cit. Cochier n. 2. Negativam tuentes. Quorum pugnantibus sententias in concordiam reducens Barbofa de *Offic. Episc. alleg. 89. n. 5.* Ecclesie & Monasterio jam subiecto exemptionem indulgeri, aut Ecclesie vel Monasterio per unionem incorporari posse, quidem concedit: at non, nisi exigente vel suadente iusta causa & accedente Capituli consensu, secundum Regulam *can. Sine exceptione, 12. q. 2. c. Pastoralia 7. de Donat. c. 1. de Reb. Eccles. alien. in 6. & c.* & sic etiam non ita plenè, ut jure etiam Reverentiae Episcopo, non solum ratione dignitatis, sed etiam ratione jurisdictionis exhibendae non obligentur: licet privilegio Apostolico exempti ad reverentiam, ei ratione solius dignitatis Episcopalis deferendam, teneantur, cit. Cochier p. 4. q. 34. n. 3. Tambu-

rin. q. 7. n. 45. id à Rota 29. Decemb. 1627. decisum asserens, & cit. Barbofa *Alleg. 105. n. 75.*

Multo facilius, quam cessione vel concessione expressa Ecclesie vel Monasterium à jurisdictione Ordinarii eximi potest tacite, à sententia pro ejus exemptione lata non appellandò, c. *Cum inter 13. de Sent. & re judic.* quia sententia lata contra jus litigatoris, si ab ea intra decendum non appelletur, transit in rem judicatam; ut inter partes faciat jus, & pro veritate habeatur, c. cit. l. *Ingenuum 25. ff. de Statu homin. & l. Res judicata 207. ff. de de R. I.* Panormit. ac Felinus in c. cit. n. 4. cit. Cochier p. 1. q. 3 n. 8. & Barbofa cit. *Alleg. 89. n. 3.*

Demum ab Ordinarii dioecessani jurisdictione eximi Ecclesie vel Monasterium potest praescriptione, c. *Cum olim 14. V. Quia verò, c. Cum persona 3. hanc Rubr. in 6. c. Auditis 15. & c. Cum olim 17. de Praescript.* cum, qui ulucapi patitur, alienare non videatur, l. *Alienationis cit. Balbus de Praescript. p. 5. pr. p. 1. q. 12. n. 1. cit. Cochier q. 3. n. 7. & Barbofa n. 7.*

Neque hanc praescriptionem excludit decisio c. *Cum non liceat 12. de Praescript.* praescriptioni contra obedientiam apertè resistens; quia non resistit, neque excludit eam, vi cujus obedientia uni Praelato debita in alterum transferatur: sed eam duntaxat, vi cujus debitum sive obligatio obedientiae omnino extinguatur; ut Ecclesie vel Monasterium Praelato, cujus jurisdictioni subiectum est, obedire non teneatur, aut nemini sublit, contra *can. Nulla 8. dist. 93. & can. Abbatibus 18. q. 2. cit. Balbus n. 2. Cochier q. 6. n. 14. & Barbofa in c. cit. n. 3. in fine.*

Dubium secundò est, an, exempta Ecclesia vel Monasterio, exempti etiam sint ejus

sint ejus Clerici & Religiosi. Ratio dubitandi pro una parte est; quòd de connexis, ut sunt Ecclesia, vel Monasterium ejusque Clerici vel Religiosi, idem sit iudicium, *c. Translatò 3. de Constitut. & l. Quid ergo 3. §. 8. ff. de Contrar. act. tutel.* Pro altera verò; quòd exemptio odiosa, atque idcirco strictè sit interpretationis, *Reg. Odia 15. in 6. cum præjudicet potestati Ordinariæ, quæ favorabilis est, can. Pervenit, 11. q. 1. & deroget Juri communi, quòd Episcopus super omnium suæ diocesis locorum & personarum Ecclesiasticarum subjectione fundatam intentionem ac præsumptionem habet, can. Regenda 4. Sc. 10. q. 1. can. Omnes Basilica, 16. q. 7. can. Monasteria, 18. q. 2. c. Cum contingat 13. de Foro compet. c. Constitutus 6. Sc. Cum venerabilis 7. de Relig. domib. eaque causa sit, ob quam, Ecclesiã vel Monasterio exemptò, non hoc ipso exempta sint ei subjecta capellæ, *c. Ex ore 17. ubi Glossa V. Quæ non probantur & Gonzalez n. 3. & exemptis clericis sive canonicis, aut etiam populo, non hoc ipso etiam Ecclesiã sit exempta, Francus in c. Per exemptionem 9. in 6. n. 3.**

Sed, licet hæc ita sint, Ecclesiã tamen vel Monasterio exempto, non solum eorum ædificium cum cœmeteriis, atriis, hortisque & aliis eò inclusis vel annexis, Glossa in c. 1. V. Exempto, in 6. sed Prælatus quoque cum canonicis aliisque ejus ministris & Abbatem cum Religiosis & conversis ejusque oblati exemptos, à Bonifacio VIII. decisum *c. Per exemptionem cit. & ratio solida est; quia appellatione Ecclesiæ vel Monasterii veniunt etiam canonici monachi & alii ejus ministri, seu personæ ad cultum Divinum deputatæ, & omnium maximè Abbas seu Prælatus, can. Sine, 7. q. 1. Sc. Relatum 12. de Testamens. Franc. in c.*

cit. n. 1. & Pirrhing ad hanc Rubric. n. 46.

Non tamen hoc ipso exemptus est etiam populus, sive parochiani; quia Ecclesiæ minùs annexi sunt, quàm clerici ejus ministri. Neque etiam presbyteri ejusmodi parochianorum (non exemptorum) curam gerentes, saltem quoad ea, quæ ad ipsorum curam spectant, *c. cit. ubi Franc. n. 3. V. Quintò, Barbosa n. 4. & Fagnanus in c. Cum capella 16. n. 6.* Neque etiam, si in exemptionis privilegio non exprimantur, hoc ipso exempta sunt capellæ, Ecclesiis vel Monasteriis exemptis subjectæ, *c. Ex ore cit.* quia cum his non necessariò connexæ, & exemptionis privilegium extendendum non est. Unde ejusmodi Ecclesiarum & Monasteriorum exemptorum Prælati ratione talium capellarum aut parochiarum ad vocationem Episcopi per se vel alios, per quos illarum curam gerunt, comparere tenentur in Synodo diocæsana: & capellæ ac parochiæ ipsæ ab Episcopo visitari possunt, ut in *c. cit.* notant Panormit. *n. 1. & Barbosa n. 5.*

Neque contra dubitationis resolutionem facit; quòd, exemptis canonicis aut clericis, non hoc ipso exempta etiam censeatur Ecclesiã; quia dispositio relata ad rem contentam non includit continentem, *Franc. in c. Per exemptionem cit. n. 3. Tiraquell. de Retract. Consang. §. 1. gloss. 4. n. 97. & Cochier q. 13. cit. n. 6.* Simili modo, licet exemptis Ecclesiæ clericis, ejus etiam Canonici; ne minores majoribus favoribus gaudeant, quàm majores: non tamen, exemptis canonicis, eximuntur cæteri clerici, qui canonici non sunt, *c. Per exemptionem cit.* quia generaliter appellatione clericorum comprehenduntur canonici in materia ipsis favorabili, *Laiman. in c. Bona 3. de Postulati. n. 1. & ibi Fagnan. n. 7.*

Dubium

75. Dubium tertium est; an ratione Ecclesie exempti clerici exemptione gaudeant extra illam. Non quidem ratione delictorum in ea commissorum & consummatorum; quia quoad hæc eos, tanquam exemptos, ab Ordinario corrigi & puniri non posse, in *c. Cum capella 16. ex communi DD. sensu notant Hostiensis V. Pa-rochianis, & V. Per alios, & Panormit n. 6.*

Sed, quando delinquant extra illam, quem casum spectans dubium resolvendum est factò discrimine inter clericos ratione solius Ecclesie & ratione suæ etiam personæ exemptos; quantumvis enim posteriores hi extra Ecclesiam exemptam delinquentes coram Ordinario conveniri, ab eoque corrigi ac puniri nequeant, *c. 1. §. In eos, in 6. nisi in administratione beneficii non exempti, vel officio & functione publicâ delinquant, Barbosa in Clement.*

76. 1. *de Statu monach. n. 10.* priores tamen, si extra ejusmodi Ecclesiam delinquant, aut delictum in ea inchoatum consumment, perinde ut alios clericos non exemptos puniri ab Ordinario posse, teste Barbosa *de Offic. & potest. Episc. alleg. 123. n. 5.* ab omnibus receptum & ratio solennis est; quod limitata causa limitatum producat effectum, *l. In agris 16. ff. de Acquir. domin.* Idem satis proditum est *c. Cum capella cit.* ex cujus dispositione Episcopus in exemptæ capellæ Regiæ canonicos ratione parochiarum, non exemptarum, quas regunt, procedere liberè potest. Neque id immeritò, inquit Gonzalez *in c. cit. n. 4.* cum, ut dictum, etiam Religiosus quoad personam exemptus, promotus ad beneficium parochiale, ratione istius Episcopo subijciatur: nisi etiam parochia exempta & plenissimò jure subiecta esset Prælato Regulari, habenti territorium cum populo exemptum, in quo exerceret jurisdictionem quasi Episcopalem; ut aliquando Abbates Mona-

steriorum, quæ nullius diocesis esse dicuntur, Engel *ad banc Rubr. n. 23.*

Dubium quartò est de exemptionis probatione. Ad quam, si exemptionis, ut *vg. Mendicantium*, privilegium Juris communis corpore clausum, aut aliàs notorium sit, allegantem adstringi, ex communi DD. sensu negant Panormit. *in c. Cum ordinem 6. de Rescript. n. 6. & Lai-man in c. cit. n. 8.* imò ad exemptionis privilegium exhibendum, aut eam aliâ ratione probandam vocatos, etiam comparere non teneri, non obicure desumitur ex *c. Cum Ordinem cit. in fine* & iidem advertunt; quod exceptione Fori declinatoriâ tuti notoriè sint: si verò exemptio notoria non sit, ejus tenorem coram prudentibus & non suspectis viris, ab Ordinario deputandis, exhiberi voluit Bonifacius VIII. *c. Cum persona 7. in 6.* idque exhibendum evincit ratio, cum; quia exemptio est quid facti: quod cum regulariter non præsumatur, *l. In bello 12. §. 2. ff. de Captiv. & Postlim.* probandum est ab allegante, *arg. c. Cum in jure 31 de Offic. deleg.* tum verò; quia Ordinarii diocelani super personarum locorumque & rerum Ecclesiasticarum subiectione intentionem & præsumptionem fundatam habent in Jure communi; atque idcirco probandi onus rejiciunt in adversarium, *arg. c. Ad decimas 2. de Restit. spoliat. in 6. §. 1. Cum de indebito 25. ff. de Probat. Pacianus Lib. 1. de Probat. cap. 8. n. 1. Cochier p. 1. cit. q. 8. à n. 1. & Donatus Traç. cit. q. 11. n. 1.*

78. Probanda autem est exemptio, si in privilegio Apostolico fundetur, exhibitò istius instrumentò, *c. Cum persona cit.* quò Ecclesie, Monasterii, capellæ &c. exemptio legitime probata videbitur non solùm, si eò ab Ordinarii potestate exempta expressè asseratur, *c. Si Papa 10. in 6.* sed etiam, si Ecclesiam *vg.* esse liberam, plenâ liberta-

libertate, aut libertate Romana Ecclesie vel ejus prerogativa speciali gaudere, *c. cit. V. Et est idem. c. Cum olim 14. V. Quia vero*: si eam juris B. Petri existere, ad proprietatem Ecclesie Romanae, vel ad sedem Apostolicam, aut Romanam Ecclesiam specialiter, vel nullò mediante, aut etiam simpliciter pertinere exprimitur, *c. Si Papa 10. V. Si autem, c. Cum olim 12. V. Nos vero*: si caveatur; ne Episcopus ibi cathedram suam collocare, vel quamlibet potestatem exercere, aut ordinationem aliquam, quamvis levissimam, facere audeat, *V. Et est idem. cit. can. Luminoso 18. q. 2.* si aliquos recipiat in proprios vel speciales subditos Ecclesie Romanae, *c. Si Papa cit. V. Similiter* aut aliis hujus sensus verbis & loquendi formis utatur. Cujusmodi significationis verba obiter accipienti esse videri possunt, quibus aliqui à Papa reciperentur in filios etiam proprios ac speciales: aut ab Ecclesia vel Monasterio censum annuum Ecclesie Romanae solvi assereretur. Sed revera his loquendi formis exemptionem non probari, *c. cit. V. Non sic* est decisum: nisi censum in signum subjectionis aut perceptæ libertatis solvi appareat ex contextu, *Cochier p. 1. cit. q. 9. & 10. totis, & Barbosa cit. alleg. 727. n. 20.* hujusmodi phrasium vim latè & accuratè expedientes.

79. Si exemptio fundetur in concessione Episcopali vel sententiâ judiciali, quæ in rem judicatam transit, præ aliis expedita probatio est, quæ desumitur ex literis fundationis, vel postea factæ legitimæ concessionis Episcopalis, aut ex Actis vel scripturâ authenticâ, continente sententiam latam pro exemptione, aut, his deficientibus, ex testium depositionibus, famâ, præsumptionibus.

80. Denum, si ea fundetur in præscriptione, probanda est per exemptionis quadraginta annis cum titulo, v.g. privile-

gio vel concessione Episcopi invalidâ, *c. Cum persona cit. V. Quod si tales*, vel tantò tempore, cujus initii memoria non extat, continuatam, & nunquam interruptam quasi possessionem, *arg. c. 1. de Præscript. in 6.* quia Ordinarii dioecesani subjectionem prætendentis intentio fundata est Jure communi, *c. Cum persona cit. in fine, Ecclesias, Monasteria, cæteraque Sacra & Religiosa loca & personas Ecclesiasticas omnes ipsi subjiciente, & resistente præscribenti, can. Omnes, can. Monasteria c. Cum contingat c. Constitutus cit. Balbus cit. q. 12. n. 4. Cochier p. cit. q. 8. n. 8. & Barbosa in c. Cum persona cit. n. 6.*

Dubium est quidò, an, lite super exemptione motâ & pendente, jurisdictione suâ uti Ordinarius valeat contra partem, eâ se tuentem. Quod resolvendum est beneficii distinctionis, Et quidè, si exemptio fundetur in privilegio, melior est conditio possidentis: sive Ordinarii, qui, si in jurisdictionis quasi possessione sit, lite super valore pendente, istius exercitium in personam vel locû, illò se tuentem, continuare, & possessionem stabilire procul dubiò potest: sive partis ad exemptionem provocantis; quia ista quoque, lite pendente, privanda non est commodò possessionis, *Panormit. in c. 1. Ut lite pendente, n. 4. & Barbosa in c. Cum persona cit. n. 17. & Tamburinus cit. disp. 15. q. 8. n. 6.* Quod si neutra pars sit in quasi possessione, jurisdictione sua uti Ordinarius potest, propter assistentiam Juris communis, ipsi faventis, *c. Cum persona, Tamburinus. q. cit. n. 2.* Si autem exemptionem allegans solius præscriptionis obtentu se tueatur, idem Ordinarius jurisdictione uti ob eandem Juris assistentiam potest: donec præscriptio legitimè fuerit probata. Ratio discriminis est; quòd privilegium magis favorabile sit, quàm præscriptio, & hæc magis odiosa censeatur, *Glossa fin. in c. Cum per-*

Cum persona cit. Sylvester *V. cit. n. 7.* & Cochier *p. 2. q. 29. infra.*

82. Dubium sextò est de iudice litis, motæ super exemptione. Ratio dubitandi est; quòd in ea quæstio sit, an Episcopo competat iurisdicção: iudicis autem sit cognoscere & decernere, an sua sit iurisdicção. *l. Ex quacunque 2. ff. Si quis in ius vocatus &c.* & exempti requisiti privilegium suum, cum id Juris communis Corpore clausum & notorium non est, Ordinario exhibere, & de articulis, de quibus controversia est, transumptum tradere teneantur, *c. Cum persona cit. V. Nos volentes.*

83. Sed, licet vigore *l. cit.* de sua iurisdicção pronuntiare regulariter iudicis sit, litis tamen super exemptione motæ, & inter Episcopum diocesanaum & Prælatum inferiorem agitatæ iudicalem cognitionem, definitionemque, non ad illa, sed ad Romanum Pontificem pertinere, cum Panormit. *in c. Venerabili 14. de Censibus n. 4.* Felino *in c. Super literis 20. de Rescriptis n. 24.* & aliis defendunt *cit.* & Cochier *p. 2. q. 12. Tamburin. q. 10. n. 2.* Donatus *q. 14. d. n. 1.* pro quibus facit imprimis textus *c. Cum venissent 12. de Judiciis* quia legem & privilegium authenticè & judicialiter interpretari ejus est, cujus est, illam condere, & hoc concedere, *c. Inter 31. V. Ut igitur, de Sent. excom. l. fin. § 1. C. de LL. Glossa in c. Cum venissent cit. V. Judicari.* Quæ causa est, cur privilegiorum, FF. Prædicatorum & Minorum Ordinibus & Societati JESU à sede Apostolica indultorum, interpretationem Prælati inferioribus inhibitam reservârint, aut verius reservatam, specialibus Constitutionibus declarârint Clemens VIII. Nonis Julii 1268. & Paulus III. 5. Calend. Novemb. 1549. Deinde ratio partim; quòd in ejusmodi quæstione agatur de toto fundamento iurisdicçãois, de

ipsum proprietate, spectante honorem & commodum Ordinarii; ac proinde de causa ipsius propriâ: de qua judicialiter cognoscere ac pronuntiare summo Principe inferior iudex non potest, *l. Qui jurisdictioni 10. ff. de Jurisdic. l. Unica C. Ne quis in sua causa &c. can. Inter 23. junctâ Glossâ V. Propria, 23. q. 4. partim verò; quòd exemptio potius ipsius Papæ & Ecclesiæ Romanæ, quàm ipsorum exemptorum jus sit, *c. Cum venissent 2. §. fin. de In integ. restit. & c. Cum olim 14. V. Nos igitur hic;* atque idcirco super ea cum Episcopo ortæ controversiæ iudicem competentem potius Papam, quàm eò, tanquam summò Principe, inferiorem ac subditum Episcopum, oporteat esse.*

Neque aliud persuadet pro Episcopo adductus textus *V. Nos volentes cit.* quia ex istius dispositione exemptionis privilegium Ordinario exhibendum est, non; ut de illo judicialiter cognoscat ac pronuntiet: sed; ut extrajudicialiter ex eo se informet, ut cum *cit. Panormit. & Felino notat Donatus q. cit. n. 5.*

Dubium septimò est, an exemptioni 84. valeat renuntiari. Qua in re distinguit Angelus *in §. Idem Juris 2. Infit. de Exce. n. 42.* & licet exemptioni totius Ordinis Religiosi renuntiari à particulari persona posse, neget: propriæ tamen personæ concessæ cedi posse, facillè concedit, eâ ductus ratione; quod favori suo renuntiare cuilibet sit permiffum, *c. Si de terra 6. hâc Rubr. c. Ad Apostolicam 16. de Regular. §. Si quis § 1. C. de Episc. & cleric.*

Sed melius exemptioni, etiam pro sua persona obtentæ, renuntiari posse, cum Panormit. *in c. Cum tempore 5. de Arbitr. n. 2. & 7. Sylvestro V. Exemptio, n. 11.* & aliis generaliter negant *cit. Cochier p. 3. q. 34. Barboza de Offic. Episc. alleg. 105. n. 76. & Donatus Tract. cit. q. 14. n. 1.* pro quibus apertè faciunt *c. Cum tempore cit.*

Verba,

Verba, *Cum, etsi sponte volueris, de Jure nequiveris sine licentia Romani Pontificis renuntiare privilegiis vel indulgentiis libertatis.* Cui consonant *c. Cum venissent 2. §. fin. de In integ. restit. & c. Cum olim 14. P. Nos igitur, hâc Rubr.* quibus ab Innocentio III. Exemptio *Non tam jus suum hoc est, exemptorum quam nostrum,* hoc est Papæ, & *Ecclesia Romana* jus nuncupatur. Ratio est; quia exemptionis privilegium introductum est favore non tam ipsorum exemptorum, quam sedis Apostolicæ ac Papæ, cujus interest, subditos suos ab aliis non judicari, præsertim ab Episcopo alieno: cujus propterea jurisdictionem in se prorogandi facultas clericis dioecesanis sine Episcopi sui consensu adempta est, *c. Significasti 18. de Foro compet.* Unde ab Angelo pro renuntiatione allata ratio tota evanescit.

ARTICULUS VI.

De Casibus, quibus Exempti Episcopis sub- jiciuntur.

SUMMARIUM.

85. *Hic subjiuntur in iis, qua sunt Ordinibus Episcopalis;*
86. *In observatione Festorum,*
87. *Censurarum promulgatione,*
88. *Et librorum imprimendorum approbatione;*
89. *Quoad publicas Processiones,*
90. *Solennes benedictiones usumque Pontificalium,*
91. *Et approbationem pro excipiendis Confessionibus,*
92. *In novorum Monasteriorum & conventuum erectione,*
93. *Indulgentiarum promulgatione,*

94. *Et Prædicatione Verbi Divini extra proprias Ecclesias;*
95. *Quoad renuntiationem bonorum, faciendam à Novitiis.*
96. *Et ultimarum voluntatum executiones;*
97. *Quoad lectionem S. Scripturæ in Monasteriis,*
98. *Clausuram Monialium,*
99. *Abbatissarum electiones,*
100. *Et conventuum non habentes debitum numerum personarum;*
101. *In causis Hæreseos,*
102. *Et aliquando in delictis extra Monasteria commissis;*
103. *In causis mercedum & miserabilium personarum.*
104. *Cum elemosynas illiberales exigunt,*
105. *Verbi Divini Prædicationem neglunt,*
106. *Vel publicè prædicant contra B. V. Immaculatam Conceptionem.*

Quantumvis Exempti, ab Episcopali liberati, & Apostolicæ jurisdictioni immediatè subjecti sint, non desunt tamen: imò satis multi sunt casus, quibus ipsi, præsertim Regulares, Episcopis, in quorum diocesis sita Monasteria, vel ipsi existunt: & aliquando, tanquam Ordinario, aliquando verò, tanquam sedis Apostolicæ delegato, subjiuntur.

Primo quidem in omnibus, quæ sunt Ordinis Episcopalis; sicut est petitio sacri Chrismatis, consecratio Ecclesiarum, susceptio Ordinum &c. *c. Veniens 19. de Præscript. ubi Panormit. n. 2. Cochier de Jurisdic. Ord. in Exempt. p. 2. q. 45. n. 16. & Barbosa de Offic. Episc. alleg. 105. n. 65. nisi, vi specialis Privilegii Apostolici, à quocunque Episcopo Catholico possint*